

از فلسفه یونانیان تا حکمت ایمانیان

نألف:

دکتر محمد نواد پیم مرادی

دانشیار دانشگاه جامع امام حسین (ع)

مرکز علم و فناوری اسلامی

دانشگاه امام حسین (ع)

موسسه چاپ و انتشارات

مؤسسه چاپ و انتشارات

دانشگاه امام حسین (ع)

۵۹۳

سری علوم اسلامی - ۳۲

سرشناسه	پیرمرادی، محمدجواد، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	از فلسفه یونانیان تا حکمت ایمانیان/ تألیف محمدجواد پیرمرادی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	[دوازده]، ۵۰۲ ص.
فرو	دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات؛ ۵۹۳؛ سری علوم اسلامی؛ ۳۲.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۵۲-۶۴۳-۵
وضعیت فهرست ریزی	چاپ
یادداشت	کتابنامه: ص ۵۲۹.
موضوع	فلسفه یونانی
موضوع	Philosophy, Greek
موضوع	حکمت ایمانی
موضوع	Theosophy
شناسه افزوده	دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ف ۹۲۲ / ۳۶۳
رده بندی دیویی	۱۸۴
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۸۸۸۶۲

• کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس برای دانشگاه امام حسین (ع) محفوظ است.

• عنوان: از فلسفه یونانیان تا حکمت ایمانیان

• تألیف: دکتر محمدجواد پیرمرادی

• صفحه آرای: اکرم پاک‌قلب

• طراح جلد: سعید محمودی

• ناظرین فنی چاپ: سید محمدباقر موسوی، سعید محمودی

• نوبت چاپ: اول (مهرماه ۱۳۹۷)

• شمارگان: ۲۰۰ نسخه

• قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، بزرگراه شهید بابایی، بعد از پل لشکرک، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، معاونت پژوهش،

مؤسسه چاپ و انتشارات تلفن: ۷۴۱۸۸۲۶۰ همراه: ۰۹۱۲۴۸۷۰۰۱۷ دورنگار: ۷۴۱۸۸۲۷۴

• مرکز پخش: تهران، میدان فردوسی، فروشگاه و نمایشگاه مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (ع)

تلفن: ۸۸۸۳۹۲۹۷

صفحه	عنوان
پیشگفتار.....	یازده
مقدمه.....	۱
فصل اول: وجود و ماهیت فلسفه اسلامی.....	۷
آیا فلسفه اسلامی وجود دارد؟ (بررسی دیدگاه‌ها).....	۷
۱. دیدگاه مستشرقان درباره وجود فلسفه اسلامی.....	۱۵
۲. دیدگاه نظریه پردازان عرب مسلمان درباره وجود فلسفه اسلامی.....	۳۲
۳. دیدگاه متفکران اسلامی ایرانی درباره وجود و ماهیت فلسفه اسلامی.....	۵۶
فصل دوم: میراث فلسفه یونان و چگونگی انتقال آن به جهان اسلام.....	۶۷
بخش اول: میراث فلسفه یونان.....	۶۷
سقراط.....	۶۷
افلاطون.....	۷۰
روش تحلیل ریاضی و نظریه سس.....	۷۱
جدل افلاطونی.....	۷۳
حقیقت علم یادآوری است.....	۷۴
نفس مقدم بر بدن و فناپذیر است.....	۷۵
نظریه الهام یا فطرت.....	۷۷
جهان‌شناسی افلاطون.....	۷۸
اخلاق افلاطون.....	۸۰
فلسفه سیاست نزد افلاطون.....	۸۱
ارسطو.....	۸۱
منطق صوری.....	۸۲
فلسفه اولی.....	۸۴
معرفت‌شناسی ارسطو.....	۸۴
حکمت اعلی.....	۸۵
جهان‌شناسی ارسطو.....	۸۷
اخلاق ارسطو.....	۸۹

سیاست ارسطو.....	۹۰
بخش دوم: انتقال میراث یونان و اسکندریه و شرق به جهان اسلام.....	۹۳
نهضت ترجمه.....	۹۳
عناصر نو افلاطونی: آئولوجیای منسوب به ارسطو و خیرمحض.....	۱۰۰
تأثیرپذیری از دانش‌های هندی.....	۱۱۱
فصل سوم: ابتکارات فیلسوفان مسلمان.....	۱۱۳
۱. حکمت به جای فلسفه در جهان اسلام.....	۱۱۳
۲. تفاوت فلاسفه اسلامی و یونانی.....	۱۱۹
۳. نقش متکلمان مسلمان در رشد جهشی فلسفه اسلامی.....	۱۲۸
۴. ابتکارات صدرالمألهین.....	۱۴۴
۵. جایگاه قرآن و سنت در تحول فلسفه یونانی به حکمت اسلامی.....	۱۴۸
فصل چهارم: چگونگی اسلامی شدن فلسفه در سه مکتب فلسفی مشائی، اشراقی و حکمت‌متعالیه.....	۱۵۹
۱. مقدمه.....	۱۵۹
۲. معنا و مفهوم فلسفه در جهان اسلام.....	۱۶۴
۳. جایگاه عقل و رابطه آن با وحی از دید فلسفه اسلامی.....	۱۷۲
۴. ابن‌سینا و چگونگی تحول فلسفه یونانی به حکمت اسلامی.....	۱۷۶
۴/۱. آیا فلسفه ابن‌سینا مصداقی برای حکمت اسلامی است؟.....	۱۷۶
۴/۲. ابن‌سینا و تلاش‌های نظری او برای هماهنگی دین و فلسفه.....	۱۸۱
فلسفه نبوت یا تبیین فلسفی وحی در حکمت سینایی.....	۱۸۹
هستی‌شناسی در نظام حکمت سینایی و رابطه آن با خداشناسی.....	۲۰۳
خدا به منزله واجب‌الوجود در حکمت سینایی.....	۲۰۹
برهان وجوب و امکان در حکمت سینایی.....	۲۱۱
برهان صدیقین در اثبات وجود حق تعالی در حکمت سینایی.....	۲۱۲
تبیین فلسفی توحید در حکمت سینایی.....	۲۱۴
خالقیت حق تعالی در حکمت سینایی.....	۲۱۷
مسئله خلق مدام در قرآن و حکمت سینایی.....	۲۱۸
جهان‌شناسی ابن‌سینا.....	۲۲۰

۲۲۲		رابطه خدا با جهان در نظام حکمت سینایی
۲۲۹		مسئله حرکت در حکمت سینایی
۲۳۰		معادشناسی در حکمت سینایی
۲۳۲		تعارض حکمت سینایی با فلسفه یونانی در باب خداشناسی
۲۴۷		مسئله خلقت در اندیشه افلاطون و ارسطو
۲۴۸		تفاوت ابن سینا و ارسطو در مسئله فیض و خالقیت حق تعالی
۲۵۲		تقریری نوین از برهان محرک اول ارسطویی در پرتو نظریه خلقت
۲۵۵		تفاوت نظر ابن سینا و ارسطو درباره علت غایی جهان
۲۵۷		۵. شیخ اشراق و چگونگی تحول فلسفه یونانی به حکمت اسلامی
۲۶۲		مشخصه حکمت اشراقی چیست؟
۲۶۶		انتقاد از آیات سینا
۲۷۰		سرچشمه بحث‌های اشراقی در جهان اسلام
۲۷۷		اصول و پایه‌های حکمت اشراقی
۲۷۷		روش‌شناسی اشراقی
۲۸۱		معرفت‌شناسی سهروردی
۲۸۲		خدا به مثابه نور الانوار
۲۸۴		انسان‌شناسی و رابطه آن با نبوت و معاد
۲۸۹		جهان‌شناسی براساس نور
۲۸۹		۶. ملاصدرای شیرازی و چگونگی تحول فلسفه یونانی به حکمت اسلامی
۲۹۸		فلسفه دین ملاصدرا
۳۰۲		وجودشناسی ملاصدرا
۳۱۱		وحدت و کثرت حقیقت وجود در نظام حکمت متعالیه
۳۱۶		امکان فقری در برابر امکان ماهوی
۳۲۲		برهان صدیقین ملاصدرا بر وجود حق تعالی
۳۳۹		توحید حقیقی و وحدت حقه حقیقه
۳۴۶		رابطه وحدت حقه حقیقه و عینیت ذات و صفات در حکمت متعالیه
۳۵۸		ازلی و ابدی بودن حق تعالی
۳۶۲		صفات فعلیه حق تعالی
۳۶۶		جایگاه نظریه حرکت جوهری در حکمت صدرایی

۳۶۹.....	براهین حرکت جوهری.....
۳۷۲.....	زمان در حکمت صدرایی و نتایج تحولی آن.....
۳۷۴.....	استدلال حکمای الهی بر وجود زمان.....
۳۷۶.....	زمان بعد چهارم ماده در حکمت صدرایی.....
۳۸۱.....	حرکت جوهری و آموزه‌های دینی در حکمت صدرایی.....
۳۸۲.....	۱. جهان‌شناسی بر اساس حرکت جوهری.....
۳۹۱.....	۲. انسان‌شناسی بر اساس حرکت جوهری.....
۳۹۹.....	۳. خداشناسی بر اساس حرکت جوهری.....
۴۰۲.....	توحید افعالی.....
۴۰۳.....	۴. معاشناسی از طریق حرکت جوهری.....
۴۰۶.....	۵. معرفت‌شناسی، حرکت جوهری.....
۴۱۳.....	سخن آخر.....
۴۲۳.....	کتابشناسی.....
۴۳۷.....	نمایه‌ها.....
۴۳۹.....	نمایه اشخاص و اعلام.....
۴۵۱.....	نمایه مکاتب.....
۴۶۱.....	نمایه اصطلاحات.....
۴۹۳.....	نمایه کتب.....

چند و چند از حکمت یونانیان

حکمت ایمانیان را هم بخوان

«شیخ بهایی»

هدف این نوشتار برجسته‌سازی یک الگوی بومی برای اسلامی سازی علم است که در راستای تحقق منویات رهبر فرزانه انقلاب حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مبنی بر تولید علم بر پایه مبانی دینی قرآنی صورت گرفته است. پیش فرض صاحب این قلم این بوده است که مسلمانان در تاریخ تحقیقات خویش با فلسفه یونانی مواجه شده و توانستند با استفاده از آن و بهره‌گیری از آموزه‌های اسلام دانشی عقلی متناسب با فرهنگ اسلام تولید نمایند که رانندگی یونانی هیچ سابقه‌ای نداشته است. اگر این پیش فرض درست باشد اکنون نیز می‌توان به الهام از این الگو در مواجهه با دانش‌های جدید و تجزیه و تحلیل مبانی آن‌ها بر اساس مبانی دینی خودی دانش‌های نوین اسلامی تولید کرد؛ از این رو بازاندیشی در این مدل و کیفیت مکانیسم تحقق آن برای استفاده در نهضت نرم‌افزاری تولید علوم انسانی اسلامی ضروری می‌نماید. برای رسیدن به این هدف ابتدا دیدگاه‌ها راجع به ماهیت آنچه در جهان اسلام انجام گرفته، نقد و بررسی و اصالت فلسفه اسلامی اثبات شده است؛ بدین منظور بحث‌هایی درباره وجود و ماهیت فلسفه اسلامی و دیدگاه مستشرقان در این باره و تفاوت فلسفه اسلامی با فلسفه یونانی و کلام اسلامی صورت گرفته است تا ابتکارات فلسفه اسلامی برجسته شده سپس نحوه کار سه چهره برجسته و صاحب مکتب در فلسفه اسلامی یعنی ابن‌سینا و سهروردی و ملاصدرا و چگونگی تلاش آن‌ها برای رسیدن به دانشی است که شایسته پسند اسلامی است، بررسی شده است و در نهایت نتیجه‌گیری شده است. نتیجه کتاب این است که این سه حکیم قبل از هر چیز انسان‌هایی مؤمن بودند که تحت تربیت اسلامی تعلیم دیده بودند و به حقانیت کلام الهی باور داشتند و خدای سبحان را حکیم مطلق و محتوای دین اسلام را جلوه‌ای از آن حکمت کل می‌دانستند که برای هدایت انسان ارسال شده است؛

و همان‌طور که خداوند نور مطلق است کلام او نیز از همان سنخ یعنی نور است و خاصیت نور این است که خودش روشن است و روشنایی و ظهور هر چیز دیگری منوط به آن است و پیامبر رحمت نیز معلم این حکمت است بنابراین حکیم واقعی کسی است که توان بهره‌گیری از این دریای حکمت را داشته باشد و لازمه حکیم شدن این است که انسان هرچه بیشتر به این سرچشمه نزدیک‌تر شود. این دیدگاه‌ها بوده است که سبب شد فلاسفه ما اولاً منابع اصلی اسلام را الهام‌بخش خویش برای تفلسف و تعقل بدانند و هرچه بیشتر به این منابع نزدیک شوند و به تفسیر و فهم آن‌ها بپردازند لذا در برابر مخالفان از هاهنگی عقل و وحی سخن گفتند و هرگز عقل را سکولار ندیدند و دین را مخالف عقل شناختند، این دیدگاه‌ها از آن‌ها متفکرانی ساخت که به کلی به لحاظ شخصیت و هریت با افکران یونانی متفاوت بودند و طبیعی بود که محصول کار آن‌ها باوجود استفاده از اندیشه‌های غیرمسلمان یونانی و غیره نیز چیز دیگری باشد که بشدت متأثر از ایمان اسلامی است. ضرورت اخلاقی ایجاب می‌کند یاد کنم از استاد و همکار محترم جناب آقای دکتر محمد علی رضائی‌فرانی که اگر حمایت فکری و تشویق‌ها و نظارت علمی ایشان نبود و از جناب آقای دکتر محمدجواد نیک‌روش رئیس پیشین مرکز و جناب آقای دکتر حمید بالایی ریاست کنونی مرکز علم و فناوری اسلامی در دانشگاه جامع امام حسین(ع) که اگر پشتیبانی مالی نداشتند و مالی ایشان نبود و از آقایان سید محمدباقر موسوی و محمدیآوری و سرکار خام اکرم باک‌قلب که اگر دقت‌ها و هوشمندی‌های آنان در امور فنی و ویراستاری و صفحه‌ارایی نبود این اثر به این صورت به منصفه ظهور نمی‌رسید. بدین‌وسیله از این بزرگواران قدردانی می‌کنم و همواره خود را مدیون محضرشان می‌دانم.

محمد جواد پیرمرادی

دانشیار دانشگاه جامع امام حسین(ع)